

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 36 (3492) ●

● ЧАЦВЕР, 22 ВЕРАСНЯ, 2016

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Духоўна блізкія людзі
Жнівеньскі нумар беларускага літаратурна-мастацкага часопіса “Нёман” прысвечаны сучаснай таджыкскай літаратуры **Стар. 2**

Да вытокаў горнецца душа
На Палессі можна з галавой ақунуцца ў вераснёвую прыгажосць **Стар. 3**

І роднасць, і сяброўства
Актывісты суполкі “Батькаўщина” з Кургана даўно адладзілі дзелавыя і сяброўскія сувязі з жыхарамі вёскі Новае Ільінскае Петухоўскага раёна **Стар. 4**

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Добры густ, адметны смак

Адны любяць слухаць вершы, а другія — смакаваць стравы... У беларусаў Даўгаўпілса праводзяцца імпрэзы, на якіх кожны знойдзе тое, што яму падабаецца.

Іван Ждановіч

Прадаўжаюць радаваць рэдакцыю газеты сваёй актыўнасцю супляменнікі з Даўгаўпілса. Дарэчы, нам стала вядома: на нядаўнім Кансультатыўным савеце ў МЗС прагучала меркаванне, быццам бы слова супляменнікі, якое мы ўжываем у публікацыях, састарэлае. Звычайна, спрадвечна беларускае слова выклікае ў некага дзіўныя асацыяцыі... з Афрыкай ды дзікімі плямёнамі. Мусім не пагадзіцца! У прыватнасці, многія ж ведаюць словы пляменнікі і пляменніца, якія, дарэчы, актыўна ўжываюцца і ў мове рускай. А супляменнік — гэта чалавек аднаго з намі роду-племени. Слова суайчыннік больш карэктнае ў дачыненні да чалавека, у якога з намі адна Айчына, ці Бацькаўшчына, Радзіма. А зямляк — той, хто з адной зямлі з намі родам. Як бачым, у кожнага слова — свая адметнасць. І сваё значэнне.

Дык вось, далёка не кожнага беларуса замежка мы з поўным правам можам назваць суайчыннікам ці земляком. Скажам, вядомыя актывісты беларускага руху з Расіі Алена Сіпакова (Іркуцк), Ірына Глуская (Самара), Уладзімір Шугля (Цюмень), Людміла Шчаслівенка і Анастасія Трубянкова (абедзве яны плённа працуюць у Новасібірску) нарадзіліся, паводле нашых звестак, не ў Беларусі. І таму яны нам — супляменнікі. Тое ж самае і з беларусамі Латвіі. Як вядома, у некаторых рэгіёнах Латвіі, асабліва ў Латгаліі, здаўна жывуць беларусы. Многія і нарадзіліся ў Латвіі. Таму і яны нам — супляменнікі. А суайчыннікі — гэта тыя, хто прыз-

Адну са сваіх вечарын супляменнікі з Даўгаўпілса прысвяцілі беларускай кухні

нае сваёй Радзімай Беларусь. Такія тонкасці ў мове варта мець на ўвазе, каб не рабіць нейкіх “афрыканскіх” абагульненняў. Часам, сапраўды, не вядомая нам мова можа падавацца дзіўнаю, і тады лепш пашукаць сэнсу словаў, звярнуцца да слоўнікаў, даведнікаў, знаўцаў мовы.

А вельмі добра можна развіць свой моўны густ, калі звяртацца да прыгожых узораў паэзіі. Бо, як вядома, паэты тонка адчуваюць мову. І самая апошняя навіна з Даўгаўпілса — якраз пра тое, што тамтэйшыя беларусы актыўна паўдзельнічалі ў Днях паэзіі імя Яна Райніса. Яны праходзілі ў горадзе 9-11 верасня. “На шчасце, у суполцы “Уздым” нямала паэтаў, і таму наш удзел у святочных імпрэзах быў

вельмі прадстаўнічым, — напісала ў рэдакцыю кіраўніца суполкі Людміла Сінякова. — На розных пляцоўках выступалі сябры таварыства Анастасія Сазанкова, Яўціхія Канаплёў, Людміла Вілюма, Павел Плотнікаў, Яўген Голубеў, Валянціна Абушкевіч, Ірына Страздонік-Плячко, Станіслаў Валодзька”.

З допісу Людмілы мы даведаліся, што 8 верасня Станіслаў Валодзька і Станіслаў Янушкевіч паўдзельнічалі ў літаратурнай сустрэчы ля памятнага каменя “Васілёва” ў Малінаўскай воласці, а затым выступалі яшчэ ў Вішкім тэхнікуме. Памятны камень, нагадаем, устаноўлены на месцы сядзібы, дзе жыла сям’я класіка латышскай літаратуры. Дарэчы, маці

Яна Райніса, Дарта Пліекшанэ з роду Грыкоўскіх, была беларускаю, яна і пахавана ў Віцебску на Стара-Сямёнаўскіх могілках — наша газета пісала пра тое год таму ў тэксце “Сябры-суседзі Яніса Райніса” (ГР, №36, 24.09.2015). Так што яшчэ і таму да Райніса ў беларусаў — асабліва любові і павага. 9 верасня паэты з суполкі “Уздым” выступалі ў школах Даўгаўпілса. Прайшла і прэзентацыя штогадовага зборніка паэзіі “Dzejas dienas”, у якім змешчаны вершы на латышскай, латгаліскай, рускай, беларускай і польскай мовах. 10 верасня паэты, дзеячы культуры ўсклалі кветкі да помніка Яну Райнісу, наведалі магілу яго бацькі Крыш’яніса Пліекшана, пабывалі ў Музеі Райніса “Ясмуйжа” ў Прэйльскім краі. → **Стар. 4**

ВЕСТКІ

Клопат пра важнае

Лепшыя дзіцячыя рэабілітацыйна-аздараўленчыя цэнтры вызначаны ў Беларусі

Што можа быць важней за здароўе, асабліва дзіцяці? Пытанне, зразумела, рытарычнае. Прычым не апошняю ролю ў аздараўленні адыгрывае адпачынак. Асабліва востра гэтае пытанне стаіць перад жыхарамі пацярпелых ад аварыі на ЧАЭС рэгіёнаў.

Сёлета лепшымі ўстановамі па аздараўленні ды санаторна-курортным лячэнні дзіцяці-чарнобыльцаў сталі рэабілітацыйна-аздараўленчыя цэнтры “Надзея”, “Жамчужына” і “Пралеска”. Так, у беларуска-германскай здраўніцы “Надзея”, што ў Вілейскім раёне Мінскай вобласці, штогод адпачываюць каля 5 тысяч юных чарнобыльцаў. Акрамя разнастайнага лячэння, там наладжана шасціразовае харчаванне. Прычым з выкарыстаннем шэрагу прадуктаў з уласнага сельгаспадарку. У вучэбны перыяд у “Надзеі” працуе школа.

Унікальныя фізкультурна-аздараўленчыя заняткі на дарожках здароўя з музычным дазаваннем фізічнай нагрукі праводзяцца ў санаторыі “Жамчужына” Віцебскага аблвыканкама. Штогод там адпачываюць больш за 6 тысяч дзіцяці.

Бальнеа- ды гразелячэнне, розныя віды апаратнай фізіятэрапіі, лячэбная фізкультура, масаж уваходзяць у аздараўленчы праграмы дзіцячага цэнтры “Пралеска” Гомельскага аблвыканкама. Прычым гэтая здраўніца прымае і дзіцяці дашкольнага ўзросту. Там да таго ж ёсць дзве свідравіны мінеральнай вады. Працуе школа на 250 вучняў: абсталяваны кабінеты матэматыкі, геаграфіі, рускай, беларускай моў і літаратуры, замежнай мовы, гісторыі і пачатковых класаў, ёсць таксама лабараторыі фізікі ды хіміі, спартыўная зала, бібліятэка з чытальнай залай.

РЭХА ПАДЗЕІ

Ёсць падтрымка — будзем працаваць!

Кацярына Мядзведская

Удзельнікі II Кансультатыўнага савета па справах беларусаў замежжа атрымалі новы імпульс для дзейнасці на карысць Бацькаўшчыны

Пра пасяджэнне КС мы пісалі ў мінулым нумары. Як вядома, шмат гаварылася там пра ўзаемадзейненне беларускай дзяржавы і дыяспары за мяжой. Актывістаў беларускага руху Міністр замежных спраў Уладзімір Макей, ён жа старшыня КС, ацэнь-

вае так: “Гэта людзі, якія ў свой час з’ехалі з краіны, аднак перажываюць за лёс Радзімы, душой звязаны з ёй назаўжды. Шчыра жадаюць яны дабра Бацькаўшчыне. У любові і пашане да этнічнай радзімы выходзяць сваіх дзяцей. Упэўнены, што нам трэба працаваць разам для таго, каб замацоўваўся аўтарытэт краіны, яе дзяржаўнасць”.

Пад час КС ішла размова пра кірункі ўзаемадзейнення ў розных сферах: эканоміцы, палітыцы, турызме, гуманітарнай сферы. Прагучала шмат цікавых прапановаў. Міністр

паабяцаў, што ўсе яны будуць прааналізаваны, з іх улікам падрыхтуецца план работы на наступны год. І ніводная слушная прапанова не застаецца без увагі. Так што, выказаў меркаванне Міністр, МЗС нездарма ўзяло на сябе ролю каардынатора па рабоце з беларусамі замежжа: “Гэтая ідэя сябе апраўдала. Мы бачым, што наша ўзаемадзейненне прыносіць канкрэтныя вынікі”.

Мы звярнуліся да непасрэдных удзельнікаў веча дыяспары, беларусаў з розных краін, з пытаннем: якія ўражанні ад сустрэчы ў

Міністэрстве замежных спраў? Ім слова.

Базыль Сегень, намеснік старшыні праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства (Польшча):

— Уражанні станоўчыя. Ад прадстаўнікоў МЗС чуем словы падтрымкі. Для нас вельмі важна, што не застаемся па-за ўвагай нашай этнічнай Радзімы, улад Беларусі. Вельмі хвалючае пытанне: аднаўленне пагаднення аб паступленні на льготных умовах

маладых беларусаў, выпускнікоў сярэдніх школ замежжа ў беларускія вуні. Прычым, ведаю, Беларусь адкрыта гэтай прапанове. Пытанне ў іншым: кабу Польшчы прызнавалі беларускія дыпламы. Але ж гэтую праблему мы як грамадская арганізацыя самастойна вырашыць не можам. Таму просім, каб дамовіліся пра тое міністэрствы адукацыі з абедзвюх краін. У сваім выступленні я адзначыў і важнасць дзейнасці Культурнага цэнтры Беларусі ў Варшаве. З яго падтрымкай праводзім мноства мерапрыемстваў.

→ **Стар. 2**

РЭХА ПАДЗЕІ

Ёсць падтрымка — будзем працаваць!

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)
Сяргей Шабадалаў, кіраўнік ансамбля беларускай песні “Світанак” (Літва, г. Вісагінас):

— Спадбалася, што пад час пасяджэння дакладна ставіліся задачы. Уразіла, на якім высокім узроўні праходзіў Кансультацыйны савет. Што хвалюе беларусаў Літвы? Хацелася б, каб дзеці этнічных беларусаў, навучэнцы Вільнюскай беларускай гімназіі імя Ф. Скарыны мелі магчымасць адпачываць у беларускіх летніках, часцей прыязджаць сюды на экскурсіі. Вострае пытанне і з уладкаваннем на працу спецыялістаў-атамшчыкаў з зачыненай Ігналінскай АЭС. Многія б хацелі працаваць на атамнай станцыі ў Астраўцы. Я і сам, дарэчы, з задавальненнем пераехаў бы ў Беларусь...

Людміла Аннус, старшыня Беларускай культурнай арганізацыі “Сябры” (Эстонія, г. Нарва):

— Чарговы Кансультацыйны савет па справах беларусаў замежжа пачаўся са зносінаў удзельнікаў паміж сабой. Мы наведалі Тэатр оперы і балета, пабывалі ў Рагачове на Свяце беларускага пісьменства. Дзякуючы такім неформальным стасункам і рухаюцца сумесныя справы. Я так уяўляю сабе: у цэнтры круга — МЗС Беларусі, ад яго адыходзяць промнірадывы да нас, беларускіх суполак у замежжы, а па акружнасці мы й самі павінны мець узаемастасункі. На савеце пачула цікавыя парады, як прыцягнуць у суполку моладзь. Для нас тое актуальна, бо ў нарвскіх “Сябрах” больш тых, каму за 60. І стаіць пытанне: каму перадаваць эстафету беларускасці? Гадоў 8 таму праводзілі мы конкурс сачыненняў сярод школьнікаў “Што я ведаю пра Беларусь”, і лепшыя з іх друкаваліся ў “Голасе Радзімы”. На КС пачула, як у Польшчы праводзяцца песенныя конкурсы для цэлых сям’яў. Вось

Юліі Руцкай (злева) з Кыргызіі ды Алене Калягінай з Эстоніі ёсць пра што пагаварыць

так моладзь і далучаецца да “плыні беларускасці”.

Любоў Богнат, старшыня Паўладарскага абласнога грамадскага аб’яднання “Культурны цэнтр “Беларусь” (Казахстан, г. Паўладар):

— Вельмі спадабалася праграма сёлетняга Кансультацыйнага савета. Мы наведалі Свята беларускага пісьменства ў Рагачове. Да Гомельшчыны я ўвогуле стаўлюся неаб’якава, бо родам з тых мясцін у нашай суполцы Ганна Новікава, Анастасія

Скрыпнікава, Марыя Пікіна... Перад маім адлётам у Беларусь яны маляўніча апісвалі свае вёсачкі, палі, рачулки... Я ўсё тое пабачыла на свае вочы, ад імя беларусаў Казахстана пакланілася роднай зямлі.

Ірына Лявіцкая, старшыня суполкі “Беларускае зямляцтва ў Мюнхене” (Германія):

— Цікава было сустрэцца з беларусамі з розных краін, даведацца, чым яны займаюцца, якія праекты рэалізуюць. Гэта людзі захопленыя, улюбёныя ў сваю Радзіму. На КС

я прасіла дапамагчы наладзіць транспартныя зносіны паміж поўднем Германіі ды Беларуссю. І тады мы, беларусы Мюнхена, павязем у родныя мясціны нямецкіх турыстаў.

Аляксандр Сапега, старшыня Асацыяцыі беларусаў Швейцарыі:

— Вялікая мая падзяка арганізатарам. Вельмі сур’ёзна ставяцца прадстаўнікі МЗС да сустрэчы з намі, беларусамі замежжа. Сёлета была насычаная культурная праграма. Цікавіла мяне ў першую

чаргу справаздача Міністра пра зробленае за год. Пачуў, што праца вядзецца грандыёзная. Уразілі прыклады плённага супрацоўніцтва шэрагу беларускіх Амбуладаў з арганізацыямі суайчыннікаў, асабліва ў Літве і Аргенціне. А калі ёсць такая падтрымка, то будзем і далей разам працаваць на карысць Бацькаўшчыны.

Ганна Мазур, старшыня праўлення Беларускага культурнага руху Малдовы (г. Кішынёў):

— Атрымала сапраўдную асабуду ад сустрэчы з Бацькаўшчынай. Паездка ў Рагачоў была такая цёплая! Па дарозе, у аўтобусе кожны з нас рабіў міні-прэзентацыю пра дзейнасць сваёй суполкі, пра сябе. За тры дні мы сапраўды здраіліся. Як гаворыцца, і сябе паказалі, і пра іншых даведаліся.

Ірына Рогова, старшыня Клуба беларуска-расійскага супрацоўніцтва “Белыя Росы” (Расія, г. Санкт-Пецярбург):

— Работа КС была пабудавана такім чынам, што кожны мог выказаць свае прапановы. Ніводную заўвагу, пытанне Уладзімір Макей не пакінуў па-за ўвагай. Напрыклад, мы праводзім цяпер конкурс малюнкаў: якой дзеці Расіі бачаць Беларусь і якой уяўляюць Расію хлопчыкі і дзяўчынкі з Беларусі. Міністр падтрымаў ідэю, паабяцаў дапамагчы з арганізацыяй пляцоўкі для выставы: у Музеі сучаснага мастацтва ў Мінску. Шмат робім і для развіцця эканамічных стасункаў Беларусі ды Расіі. Агучыла, напрыклад: 21 горад атамшчыкаў РФ зацікаўлены ў набыцці беларускай тэхнікі, у тым ліку і трактароў. Прасіла МЗС дапамагчы наладзіць кантакты. Кансультацыйны савет нам неабходны. Вялікі дзякуй Міністру за яго неаб’якавасць, дзелавы падыход да правядзення мерапрыемства.

ДЫЯЛОГ КУЛЬТУР

Духоўна блізкія людзі

Восьмы, жнівеньскі нумар беларускага літаратурна-мастацкага часопіса “Нёман” прысвечаны сучаснай таджыкскай літаратуры

Алесь Карлюкевіч

“Доказам духоўнай блізкасці таджыкаў і беларусаў з’яўляецца і тое, што яны пасля прымусявага распаду саюза брацкіх савецкіх народаў захавалі пачуццё дружбы і шчырай сімпатыі адзін да аднаго,” — гаворыць у сваёй прадмове да “таджыкскага” выпуска часопіса “Нёман” старшыня Саюза пісьменнікаў Таджыкістана паэт і перакладчык Нізом Касім. Можна лічыць, што выхад такога выдання — яшчэ адна важная падзея ў развіцці беларуска-таджыкскіх літаратурных стасункаў. А нядаўна ў Выдавецкім доме “Звязда” прэзентавалі “беларускі” выпуск часопіса “Памір”. Тады, расказваючы пра творчы праект, Пасол Таджыкістана ў Беларусі Казідаўлат Каімдаўлат назваў стасункі паміж пісьменнікамі дзвюх краін сапраўдным мастом дружбы і шчырага сяброўства, выразным прыкладам літаратурнай дыпламатыі паміж нашымі народамі.

Поруч з творами Нізома Касіма ў “Нёмане” друкуюцца вершы і проза Фарзона, Ато Хамдама, Абдулхаміда Самадава, Гулназара Келдзі, Муміна Канаата, Джумы Кудуса, Мухамада Гойіба, Аскара Хакіма, Мансура Суруша, Рустама Вахоба, Кухзода, Раўшана Махсумзода, Маджыда Саліма. Адкрыццём “таджыкскага” выпуска можна лічыць публікацыю падборкі вершаў Людмілы Запольскай — нашай супляменніцы, дзед якой родам з Магілёўшчыны. Аповед пра цяжкі лёс беларуса, удзельніка вайны ў артыкуле-прадмове да публікацыі Івана Ждановіча ўражае, прымушае задумацца, чаму пасля вайны многія з нашых суродзічаў аказаліся за межамі Бацькаўшчыны. Будзем спадзявацца, зварот да гэтага лёсу нагадае беларусам, раскіданым па свеце, што іх вяртанне — няхай сабе і ў выглядзе публікацыі ў друку ці віртуальнай згадкай у інтэрнэце — патрэбна і Беларусі, і гістарычнай Айчыне. Спадзяемся, Людміла Запольская, адчуваючы падтрымку яе

творчасці, будзе і далей плённа працаваць з паэтычным словам.

Сярод аўтараў часопіса — і Мумін Канаат. Яго творчасць даўно цікавіць перакладчыкаў паэзіі. Вершы паэта неаднойчы друкаваліся па-беларуску. Мумін Канаат прыязджаў у свой час у Мінск, каб уручыць народнаму пісьменніку Беларусі Васілю Быкаву Прэмію Нурэкскай ГЭС. Дарэчы, такая ўзнагарода была прыдуманая рабочымі гідраэлектрастанцыі, калі маскоўскі часопіс “Дружба народов” сумесна з калектывам ГЭС заснаваў у Нурэку бібліятэку кніг з аўтаграфамі. Пісьменнікі з розных куткоў Саюза дасылалі ў яе свае творы. Ёсць у тых зборах кнігі Івана Шамякіна, Янкі Брыля, Алесь Адамовіч, Пімена Панчанкі, Петруся Броўкі... А лепшым аўтарам “Дружбы народов” уручалася Прэмія Нурэкскай ГЭС.

Некаторыя творы таджыкскіх аўтараў “Нёмана” пераклаў на рускую мову Леанід Чыгрын. Ён родам з Віцебшчыны, з 1942 года.

Пасля вайны патрапіў у Таджыкістан, там жыў і працуе. Аўтар многіх раманаў, большасць з якіх напісаны ім у сааўтарстве з Ато Хамдамам. Іх кнігі перакладзены на розныя мовы свету, выдадзены ў Турцыі, Кітаі, Італіі, а таксама — у Беларусі. “Мы ўдзячны беларускім літаратарам за такі творчы праект, за моцную дружбу, — сказаў з нагоды выхаду “таджыкскага” нумара “Нёмана” Ато Хамдам.

— Я часта прыязджаю ў Беларусь, удзельнічаю ў круглых сталах беларускіх і замежных пісьменнікаў у пярэдадзень Дня беларускага пісьменства, у лютаўскім сімпозіуме “Пісьменнік і час”. І штораз вязу ў Душанбэ новыя рукапісы, мастацкія ідэі. У апошнія гады мы выдалі на таджыкскай мове кнігі Алесь Бадака, Юрыя Сапажкова, Георгія Марчука,

Паэтэса Людміла Запольская

Міколы Мятліцкага, Марыі Рудовіч. І анталогію сучаснай беларускай літаратуры “Вячэрняе вогнішча”. То можа наспела патрэба ў стварэнні сумеснага беларуска-таджыкскага літаратурна-мастацкага часопіса? І выдаваць яго можна на трох мовах: беларускай, таджыкскай, рускай. Карысць у справе паяднання народаў ад таго была б надзвычай вялікая”.

РОДНЫ БЕРАГ

Да вытокаў горнецца душа

Яшчэ не холадна, і на Палессі можна з галавой акулца ў вераснёвую прыгажосць, ацаліцца ў жыватворнай плыні народнай культуры

Іван Ждановіч

На апэратыўнай сувязі з рэдакцыяй у вераснёўскія дні — кіраўніца Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага Алена Сіпакова. “А што там чуваць з фэстам “Покліч Палесся”, ці дакладна ён сёлета адбудзецца? — чытаем у яе электронным пісьме. — Мы, на жаль, не знайшлі ў нэце аніякіх навін пра імпрэзу. На якім узроўні плануецца арганізатары правесці фэст? Можа ў іх ёсць магчымасць даслаць нам палажэнне пра фэст, а добра б і афіцыйнае запрашэнне для самадзейных артыстаў. Бо ў людзей жа скончылася пара адпачынку — проста так з працы не адпраціцца. Мы два гады марылі пра гэтае свята! Калі арганізатары дарогу не аплываюць — што ж, самі, як кажуць, паясы падцягнем. Можа ўсё ж атрымаецца нам пабыць на Палессі? Калі ласка, паведаміце, што там ды як”.

Перадгісторыя ў перапіскі такая. Калі Алена бывала летась у Мінску, то ў рэдакцыі мы зладзілі ёй сустрэчу з вядомым харэографам Міколам Котаў: ён даўно свой на Міжнародным фэсце этнакультурных традыцый “Покліч Палесся”. Які праходзіць у Петрыкаўскім раёне, у аграгарадку Ляскавічы: гэта цэнтр Нацыянальнага парка “Прыпяцкі”. Чаму менавіта там? Бо, лічаць спецыялісты, тая мясцовасць, Прыпяцкае Палессе зберагло багатую, самабытную культуру палешукоў — там па гэты час жывуць народныя святы, абрады, рамёствы, дзейнічаюць цікавыя фальклорныя гурты. Арганізатары фэсту — Гомельскі аблвыканкам, Міністэрства культуры, Нацыянальны парк “Прыпяцкі”, Петрыкаўскі райвыканкам. Ад Міколы Конанавіча спачатку атрымалі мы няўсцешную навіну, што сёлета фэсту быццам бы не будзе, а потым — і добрую вестку: пройдзе-такі 24 верасня! У Петрыкаўскім райвыканкаме нам інфармацыю пацвердзілі. А больш даведацца пра фэст можна ў нэце па спасылцы <http://petrikov.gomel-region.by/ru/zov-polesia/> Спадзяемся, што нашыя намаганні не будуць марнымі, а іркуцкія беларускі паба-

Аграгарадок Ляскавічы: прыгожая мясціна!

У палескай царквы — адметны каларыт

чаць-пачуюць-адчуваюць прыгажосць і духоўную моц Палесся.

А пакуль да фэсту — пачытаем цёплы ліст Міколы Котава ў рэдакцыю. У жніўні ён гасцяваў у Тураве: найпрыгажэйшая мясціна Палесся. Дарэчы, маршрут “Тураў—Ляскавічы” папулярны ў турыстаў. Харэограф сустракаўся там з сябрамі маладосці, удзельнікамі створанага ім ансамбля танца “Прыпяць”. Піша аб прыгажосці старажытнай зямлі, асвечанай асобай Кірылы Тураўскага, пра цікавыя месцы: замчышча, музей археалогіі, каменныя крыжы, што растуць з зямлі... Тураўчане вельмі цёпла сустракаюць гасцей. Напрыклад, аградзіба ці хата-гатэль “Кола Струменя”, у якой гаспадыня Ірына Сяргейчык, стаіць непадалёк ад унікальнага Тураўскага луга. Які, дарэчы, вельмі

багаты на розных птушак. А Струмень — гэта рэчка, што ўпадае ў Прыпяць. “Ірына Аляксандраўна з хаты дзеда Сямёна зрабіла ўтульны куточак для адпачынку, — згадвае сустрэчы Мікола Котаў. — Усё там сагрэта працавітымі рукамі, і мэбля ўся — драўляная, у народным стылі. Ёсць руская печ з ляжанкаю, а кожны з 4-х пакояў мае свой каларыт. Свяцільнікі, плечыны з лазы, на падлозе — палавічкі даматканя, дзедаўскі куфар...”

Сама ж гаспадыня — урач, добра ведае і народную медыцыну, можа даць слушныя парады тым, хто завітае да яе ў госці. Да таго ж Ірына Аляксандраўна — знаўца народных традыцый Тураўшчыны, знаёміць цікаўных з адметнасцямі мясцовай мовы, запрашае мясцовых спявачак — паспявач. Зрэшты, некаторыя

госці шукаюць каля Струменя (кола ў палешукоў — гэта ж і ёсць каля...) цішыні, спакою, любуюцца прыгажосцю прыроды. Услужваюцца ў яе натуральныя гукі. Гаспадыня расказвала, як неяк беларус, які цяпер жыве ў Францыі, прызнаўся, што не хоча больш анікуда з гэтай мясціны з’язджаць: “Водар гэтай зямлі, прырода, птушкі не адпускаюць мяне”.

Удыхалі тую прыгажосць і Мікола Котаў з яго сябрам — Іван Матох, афіцэр у адстаўцы, жыве цяпер у Маскве. Апошні запісаў у “Кнізе наведнікаў” аградзібы: “Нельга надыхацца такім смачным, чыстым паветрам. Здаецца, сама зямля вітае кожнага на Беларусі”. А Мікола Котаў пакінуў у родным яму Тураве такі запіс: “Я адчуваю сябе тут — як у хаце бацькоў. Тут нават можна дакрануцца да зорак рукою: тое вялікае і блізкае да нас неба”. Ён піша, што гаспадыня сядзібы вядзе своеасаблівую эстафету даброты ад бацькоў яе, Аляксандра і Ніны: “Яны шмат нагараваліся пад час ваеннага ліхалецця, але ж і шмат папрацавалі на роднай зямлі, узгадвалі пяцёра дачок: Ларысу, Таццяну, Святлану, Алу, Ірыну. І ўсім далі вышэйшую адукацыю! Ну а галоўнае — навучылі шанаваць свой край, прыветна ставіцца да людзей, тварыць дабро ад шчырага сэрца”.

Вось у якім цудоўным краі ладзіцца Міжнародны фэст этнакультурных традыцый “Покліч Палесся”! Спадзяемся, некаму з гасцей захацецца спыніцца і ў аградзібе “Кола Струменя”, якую аблюбаваў ўжо і арнітолагі, і аматары палескай даўніны.

“Хто хоць аднойчы пабываў на нашай Святой Зямлі, той абавязкова захаце сюды вярнуцца зноў, хоць ненадоўга,” — чытаем у нэце словы запрашэнне ад Ірыны Сяргейчык. Дарэчы, ёсць там і яе электронны адрас: sergeychik4@tut.by Спадзяемся, пасланне яе прачытаюць і беларусы замежжа, якія заглянуць у старажытны Тураў, адгукнуцца на “Покліч Палесся”. І не важна, будзе гэта сёлета ўвосень ці на наступны год увесну: родны бераг — ён жа заўсёды родны. Незалежна ад надвор’я, пары года і адлегласці, якую да яго трэба пераадолець.

ВЕСТКІ

Фарбы з Бацькаўшчыны

Дні культуры Беларусі праходзілі па ўсёй Літве. Выставай “Малююць дзеці Беларусі” адкрыліся яны і ў Клайпедзе.

У Клайпедзе, у Доме абшчын Палаца культуры рыбакоў, адкрылася выстава “Малююць дзеці Беларусі”. Гэта адзін з праектаў у плыні Дзён беларускай культуры ў Літве. Дзіцячыя малюнкi дасылаліся на Міжнародны конкурс “Славянская крыніца”: ён ужо 13-ы раз ладзіўся Вільнюскай і Літоўскай епархіяй, таварыствам хрысціянскай асветы “Слово”, Літоўскім мастацкім музеем, Клайпедскай гімназіяй “Жалая-кальне”. Ідэя ж конкурсу — дапамагчы дзецям розных нацыянальнасцяў з розных куткоў свету больш даведацца пра свае нацыянальныя карані, а таксама пазнаёміцца з багаццем і разнастайнасцю культур на планеце.

На адкрыцці выставы Ганаровы консул Беларусі ў Клайпедзе Мікалай Логвін падзякаваў арганізатарам мерапрыемства за працу і аказаны яму давер адкрыць цыкл экспазіцый. Малюнкi дзяцей з Беларусі — гэта “першая ластаўка” ў шэрагу запланаваных выставаў. Пасля там будуць выстаўляцца творчыя работы дзяцей з Украіны, Расіі, Балгарыі, Кітая, Польшчы, іншых краін.

Як адзначалася на мерапрыемстве, працы юных беларускіх мастакоў — самыя розныя па тэматыцы і тэхнічным рашэнні, яны створаны хлопчыкамі і дзяўчынкамі рознага ўзросту. Сярод іх ёсць і старэйшыя, у творах якіх бачны сур’ёзны падыход мастакоў-пачаткоўцаў да творчасці.

На XIII конкурс “Славянская крыніца” з Беларусі даслана больш за 300 работ. Для выставы адабраны лепшыя 40. Мікалай Логвін адзначыў: некалькі юных аўтараў найбольш адметных малюнкаў атрымаюць прызы і падарункі ад Беларускай абшчыны Клайпеды “Крыніца”.

Перад наведнікамі выставы выступілі дзіцячы ансамбль беларускай песні “Верасок” (кіраўніца Валяціна Снігур ды Ірына Сімацова) і ансамбль беларускага танца “Крынічанька” (кіраўніца Алена Барцова). Гэтыя творчыя калектывы стварылі асаблівую атмасферу Бацькаўшчыны, удалечыні ад якой у Клайпедзе жывуць больш за 3000 беларусаў. Некалькі сотняў з іх, дарэчы, актыўна працуюць у Беларускай абшчыне “Крыніца”, словамі ды справамі падтрымліваюць ідэю, пачынанні кіраўніцтва суполкі.

Многія з выступоўцаў на літоўскай, рускай, беларускай мовах казалі пра тое, як важна ў наш няпросты час праводзіць такія імпрэзы. Што варта б тое рабіць і часцей! Нядрэнна было б, напрыклад, адкрыць у горадзе пастаянна дзеючую выставу (або галерэю) дзіцячага малюнка. Бо мастацтва ў розных яго праявах, як вядома, спрыяе паразуменню між людзьмі розных народаў. Збліжае іх.

Наталля Лаяўскене-Карнілава, г. Клайпедэ, Літва

СПАДЧЫНА

Дзе шукаць крыж Еўфрасінні?

Аліна Немагай

Кожная з версій пра месцазнаходжанне крыжа Еўфрасінні Полацкай дэталёва правяраецца

Існуе мноства версій пра месцазнаходжанне гэтага твора мастацтва XII стагоддзя. Адна з апошніх была звязана з Троіца-Сергіевай Лаўрай (Маскоўская вобласць), дзе нібыта бачылі крыж. Аднак і яна не пацвердзілася. “Як толькі з’яўляецца чарговая версія пра тое, дзе можа знаходзіцца крыж Еўфрасінні, інфармацыя да дробязяў правяраецца, — казаў Міністр культуры Барыс

Святлоў пад час семінара ідэалагічнага актыўна Беларускага. — Пакуль ніводная з версій не пацвердзілася”.

Міністр паведаміў, што сёння рэстаўраецца Спаса-Праабражэнскі храм у Полацку, які звязаны з імем і дзейнасцю прападобнай Еўфрасінні. У храме, дзе знаходзіцца яе мошчы, вядуцца работы па адкрыцці ды захаванні знойдзеных там фрэсак. Храм — унікальны, аналагаў яму няма ва Усходняй Еўропе. Цяпер у ім працуюць навукоўцы. І тыя высновы, да якіх яны прыходзяць, сапраўды могуць стаць сенсацыйнымі.

Як вядома, Крыж Еўфрасінні Полацкай быў выраблены ў 1161 годзе

майстрам-ювелірам Лазарам Богшам. Ён уяўляў сабой каўчэг, у якім знаходзіліся вялікія хрысціянскія святыні: часцінка Дрэва Крыжа Гасподняга з кропляй крыві Збавіцеля, часціны камянеў Магілы Гасподняй і Гроба Божай Маці, часціны мошчаў першамучаніка архідыякана Стэфана, велікамучаніка і лекара Панцелямона і кропля крыві велікамучаніка Дзімітрыя Салунскага. Вышыня крыжа — 52 см, верхняе перакрывае — 14 см, ніжняе — 21 см. Ён быў зроблены з кіпарыса, пакрыты залатымі ды сярэбранымі пласцінамі з выявамі, выкананымі ў тэхніцы перагародкавай эмалі, ды ўпрыгожаны васьцю

каштоўнымі камянямі, пялінамі. Выявы на крыжы перадаюць асноўныя падзеі Новага Запавету.

Крыж быў згублены на пачатку вайны ў 1941-м, пасля яго шукалі, але беспаспяхова. З’явілася мноства розных версій знікнення святыні, яе лёсу. Блытаніну ў пошуках сапраўднага крыжа Еўфрасінні Полацкай уносіць існаванне яго копіі. Ёсць версія пра знаходжанне святыні ў адной з прыватных калекцый за межамі Беларусі.

Цяпер у Спаса-Праабражэнскай царкве ў Полацку знаходзіцца адноўлены крыж прападобнай Еўфрасінні, які быў перададзены туды ў 1997 годзе.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Добры густ, адметны смак

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Цікавыя імпрэзы праходзілі 11 верасня, у Дзень нараджэння Яна Райніса. Сябры “Уздыма” Вера Сухарава, Юлія Хмяльніцкая і Станіслаў Валодзька паўдзельнічалі ў літаратурна-музычнай сустрэчы ў Лаўцэскім доме культуры. Вера Сухарава гаварыла пра дзейнасць “Уздыма”, чытала вершы Якуба Коласа і Пімена Панчанкі. Юлія Хмяльніцкая выконвала песні на словы С. Валодзькі ды латышскія народныя песні, перакладзеныя ім на беларускую мову. Станіслаў Валодзька чытаў свае вершы. Выступаў там і мясцовы гурт “Прыекс”. З дырэктарам Лаўцэскага дома культуры Андрэем Брунам і загадчыцай Лаўцэскай бібліятэкі Вікторыяй Вятоўскай, паведамляе Людміла Сінякова, ёсць дамоўленасць аб далейшым супрацоўніцтве.

Актыўстка таварыства “Уздым” Тэрэза Паўлава яшчэ раней даслала нам тэкст пра вечарыну, якая прысвечалася стравам беларускай нацыянальнай кухні. Залу ўпрыгожвалі букеты палявых кветак, адну са сцен — даматканя ручнікі, карункі, пакрывалы, фіранкі, якія прадаставіла Яўгенія Гуляева. Усё гэта — спадчына ад яе маці, якая рабіла такую прыгажосць сваімі рукамі. А сталы былі пакрыты ільнянымі абрусамі, застайлены шматлікімі стравамі. “Вядучая вечарыны Яўгенія Гуляева пад гукі песні “Хлеб ды соль” у выкананні ансамбля “Спадчына” запрасіла за стол спачатку ўсіх тых, хто згатаваў нейкую беларускую страву і падрыхтаваўся раскажаць пра яе, падзліцца сваім уласным рэцэптам, — апавядае Тэрэза Паўлава. — Усе прэзентацыі прайшлі выдатна! Вельмі цікава было паслухаць пра беларускую зацірку, ды і вясёлу песню пра гэтую страву ў выкананні Галіны

Паэты Даўгаўпілса вераснёўскім днём каля Музея Яна Райніса “Ясмуйжа” ў Прэйльскім краі

Сантоцкай. Смачна распавяла пра мачанку Жанна Раманоўская, смачнаю была і яе мачанка. Здзівіла поліўка з грыбамі ад Зінаіды Сіліні: што за смак! А яе вясёлая песня на гэтую ж тэму заваявала ўсіх. Апетытна прэзентавала Вольга Паўловіч свае катлеткі па-беларуску, якія потым пайшлі на расхват. Не засталіся без увагі таксама і два віды бульбяной бабкі, і бліны, і сала, і цыбуля з радыскай. І, вядома ж, бульба: у гонар гэтай каралевы стала ансамбль “Купалінка” выканаў песню, падхопленую ўсёй грамадою.

Што ж, у восеньскую пару такі карысны досвед даўгаўпілсаў будзе да месца і ў іншых беларускіх суполках замежжа! Як бачым, у суполцы ўмеюць прыгожа сумяшчаць стравы духоўныя ды самыя што ні ёсць рэаль-

ныя. Тэрэза Паўлава піша, што “гумарам іскрылася прэзентацыя смачнай нават на выгляд бульбяной каўбасы, румяна запечанай у духоўцы”. Такі далікатэс прыгатавала прафесійны кухар Алена Кічэй. Была ж яна, дарэчы, у парадным кухарскім каўпаку і беласнежнай куртцы. Ды і ўсе гаспадыні апануліся ў яркія хусткі, вышываныя фартухі... А найбольш добрых слоў было пра хлеб. Словы вядучай пра значэнне яго ў жыцці беларусаў дапоўніла Вольга Паўловіч: прывяла ўзоры народнай мудрасці пра хлеб, ежу, гасціннасць. Пра тых, хто працуе на палях, каб хлеб прыйшоў на стол, піша вершы Станіслаў Валодзька, а чытала іх Людміла Сінякова. Свой новы верш прысвяціла хлебу і Анастасія Сазанкова. А ўрэшце Яўгенія Гуляева

пачаставала ўсіх смачным хлебам, прывезеным з манастыра.

Консул Беларусі ў Даўгаўпілсе Антаніна Струнеўская падзякавала ўсім за свята, запрашэнне на яго. Яна высока ацаніла тое, як хораша і з густам усё было зроблена, а таксама й майстэрства гуртоў “Спадчына” і “Купалінка”, кулінарныя здольнасці гаспадынь. “А далей — частаваліся ўсе, бяседы вялі, спявалі, вяселіліся, — піша на заканчэнне Тэрэза. І з добрым гумарам дадае. — І я там была...”

Дзякуй за цікавыя допісы і справы, паважаныя сябры! Спадзяемся, ваш досвед будзе на карысць па ўсім беларускім свеце! Бо вы ўмеце ў Даўгаўпілсе ўсё рабіць з добрым густам: і паэтычныя вечарыны, і дэгустацыі, нават у рэдакцыю пісаць...

ГОНАР І СЛАВА

Шастаковіч — прозвішча беларускае

Рыгор Арэшка

У геніяльнага кампазітара, у якога ў верасні 110-гадовы юбілей, без цяжкасці можна адшукаць беларускія родавыя карані

Віцебшчына. Мядзельскі раён. Вёска Шэметава... Назву паселішча, імя Пятра Міхайлавіча Шастаковіча знайшлі даследчыкі ў дакументах з 1830-га, калі на далучаных да Расіі польска-беларускіх землях успыхнула і было падаўлена паўстанне з мэтай адрадыць Рэч Паспалітую. Недалёка да Шэметава і жыў дробнамаянтковы шляхціч Пётр Шастаковіч, прадзед кампазітара, які за ўдзел у паўстанні быў сасланы ў Сібір.

Свабодалюбівы дух мелі многія з Шастаковічаў. А найбольш вядомы з іх — Дзмітрый Дзмітрыевіч Шастаковіч: ён нарадзіўся 12 (25) верасня 1906 года ў Санкт-Пецярбурзе. Сын інжынера-хіміка ды піяністкі застайся ў гісторыі як вялікі кампазітар, піяніст. Даніну павагі яму аддаюць і ў Беларусі. У прыватнасці, у Вялікім тэатры, у камернай зале імя Ларысы Александровскай яшчэ 5 лютага прайшоў канцэрт “Дзмітрый Шастаковіч. Музыка савецкай краіны”. Яго падрыхтавала салістка Белдзяржфілармоніі піяністка Таццяна Старчанка.

А 13 верасня тэатральны сезон у Камернай зале Вялікага тэатра адкрываўся “Прысвячэннем Шастаковічу”. На жаль, цяпер у рэпертуары тэатра няма опер Вялікага супляменніка... Ідэю ж канцэрта падала канцэртмайстар Волга Запольская. То была своеасабліва вечарына памяці кампазітара. Гучалі віяланчэльная саната, прэлюдыя і фуга, а таксама сатырычныя вакальныя цыклы “Крокодил” і “Сатыры”.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

І роднасць, і сяброўства

Актывісты Нацыянальна-культурнага цэнтра беларусаў Курганскай вобласці “Батькавічына” даўно адладзілі дзелавыя і сяброўскія сувязі з жыхарамі вёскі Новае Ільінскае Петухоўскага раёна. І тыя кантакты маюць працяг.

Не сакрэт: беларусаў у вялікай Расіі — сотні тысяч. Шмат іх і ў Заураллі. Вось і заснавальнікі вёскі Новае Ільінскае Петухоўскага раёна, продкі сённяшніх жыхароў, былі выхадцамі з Віцебскай губерні: яны пераехалі ў зауральскі край з тэрыторый, што належаць цяпер Рэспубліцы Беларусь, яшчэ ў 1853 годзе. Прычым, што цікава, у вёсцы і сёння жывуць нашчадкі тых першых беларусаў. І ёсць у іх гарадае жаданне адрадыць традыцыі продкаў-беларусаў, быць бліжэй да сваіх нацыянальных каранёў. А дапамагае новаільінцам у такой няпростай справе суполка “Батькавічына”. Для таго з Кургана, абласнога цэнтра, і едуць супляменнікі ў глыбінку, да вясцоўцаў.

Папярэдняя такая сустрэча адбылася ў лістападзе 2015 года. А 29 ліпеня курганскія беларусы зноў прыехалі ў Новае Ільінскае. Гасцей сустракалі ў сельскім клубе. У мінулы прыезд курганскія беларусы сустракаліся са старажыламі вёскі, запісвалі ад іх народныя песні, паданні. На гэты раз кіраўніца арганізацыі Людміла Урванцава ўзнагародзіла ўсіх, хто дапамагаў энтузіястам збіраць фальклор. Напрыклад, Фёкла Андрэеўна Развятдзінава і Кацярына Пятроўна Мазурава былі рады атрымаць Падзячныя лісты ад “Батькавічыны” і па вышываным беларускім фартуху. Любоў Анатольеўна Залатых атрымала граматы і нацыянальны беларускі касцюм. Адзначаны і вучань мясцовай школы Андрэй Панфіленка: ён чытае вершы на беларускай мове, калі ў вёсцы праходзяць культурныя мерапрыемствы. Андрэю таксама падарылі нацыянальны касцюм.

Не застаўся без падарункаў і сельскі клуб. Людміла Урванцава падарыла ягонай загадчыцы Любові Пятроўне Фраловай

Беларусы з Кургана выступалі ў Шадрынску

газеты, кнігі, кампакт-дыскі з мінусоўкамі беларускіх песень. Людміла Рыгораўна прэзентавала кнігу, што нядаўна пабачыла свет: “Сямейна-бытавая абраднасць беларусаў Зауралля: фальклорна-этнаграфічная экспедыцыя”. Госця расказала, як ішла праца над кнігай, падарыла яе асобнік мясцо-

вай грамадзе. А потым быў канцэрт фальклорнага гурта “Журавачка”. Гледачам спадабаліся песні ў яго выкананні, самадзейных артыстаў доўга не хацелі адпусціць са сцэны, ім нават падтанцоўвалі.

Госці наведлі сядзібу Аляксандра Цябутова, аднаго з прадстаўнікоў найстарэйша-

га сельскай роду і галоўнага ініцыятара афармлення ў вёсцы “Беларускай хаты”. Ён беражліва зберагае старадаўнія рэчы, якія дасталіся яму ў спадчыну ад бабулі. Цяпер яго хата ўжо падобная на музей старадаўняга побыту.

І яшчэ адзін канцэрт дала “Журавачка” ў Новым Ільінскім — на беразе салёнага возера. Пра тое папрасілі прадстаўнікі розных гарадоў Урала, якія адпачывалі там у кемпінзе. Беларускія песні ім таксама прыйшліся да душы.

Таццяна Макавеева,
г. Курган, Расія

Ад рэдакцыі. Людміла Урванцава даслала ў рэдакцыю і фотаздымкі без тэкста з горада Шадрынска Курганскай вобласці — там, напэўна, таксама пабывалі курганскія беларусы. Тамтэйшы Цэнтр рускай народнай культуры “Лад” Падзячным пісьмомушанаваў народны калектыў, ансамбль беларускай песні “Журавачка” — за ўдзел у святочнай праграме “Мілы сэрцу гарадок”, якая ладзілася ў Дзень горада.